

Кібкало» (2017) [1]; нариси Шевчук Т. С. «Творчі портрети болгарських митців Буджака» (2018) [5], альбом «Художники Бессарабії» (2020) [4].

Варіантами екскурсійних програм регіонального значення для розвинення креативного потенціалу учнів старших класів можуть бути: Білгород-Дністровська фортеця – найбільший пам'ятник середньовічної архітектури світового значення; культові споруди міст і селищ; регіональні фестивалі південної Одещини; музейні екскурсії; художні виставки в Ізмаїльській картинній галереї (живопис, декоративно-ужиткове мистецтво); виступи народних колективів в Обласному Центрі національних культур м. Ізмаїл та інших районних закладах культури; планові заходи в бібліотеках та Будинках культури міст і селищ; професійні театральні вистави в Ізмаїльському Будинку культури імені Т.Г. Шевченка; Дунайський біосферний заповідник.

Залучення учнів старших класів до культурного життя свого регіону дозволяє удосконалювати форми організації позакласних і позашкільних заходів, творчих домашніх завдань, розвивати креативність молодого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Весна на Дунаї: Збірка пісень на вірші Таміли Кібкало. Творчий проект О.М. Затинченка / За ред. О.А. Бухнієвої, Г.Б. Райбедюк. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ. – СМІЛ, 2017. – 36 с.
2. Ізмаїльська міська організація Національної спілки художників України. Режим доступу: <https://imonua.wixsite.com/izmail-art>
3. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 10-11 класи. Профільний рівень. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1mW-UMwbuUCyOaMaviqUiLXJuDn1_bzQS/view
4. Художники Бессарабії: альбом [За ред. Шевчук Т.С.]. – Дрогобич: Коло, 2020. 132 с.
5. Шевчук Т.С. Творчі портрети болгарських митців Буджака // Культурний простір бессарабських болгар: колективна монографія [За ред. Шевчук Т.С.]. – Болград: ТОВ "Арт-юг"-"Ірбіс", 2018. – С. 12-62.

Бойченко М. І.,

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри теоретичної і практичної філософії
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ОБДАРУВАННЯ ФІЛОСОФІЄЮ – ТАЛАН ЧИ ОСВІТНІЙ ЗДОБУТОК?

Не кожному мати філософську вдачу, але кожен може на свою дрібку долучитися до філософії. У когось з цього зерня може прорости філософське обдарування, а комусь достатньо цієї мінімальної обізнаності, щоби легше перенести життєві негаразди або гідно прийняти дарунки долі. В усякому разі –

хоча б мінімальне, але спеціальне знайомство з філософією є корисним для всіх. Чим раніше людина почне таке знайомство, тим більше шансів, що воно принесе їй більше користі. Звісно, далеко не усі філософські ідеї і далеко не у тому вигляді, у якому їх формулювали класики філософії, варто повідомляти дітям. Але спеціально розроблена і адаптована для сприйняття дітьми філософія – зокрема, всесвітньо відома «Філософія для дітей» – є для них і доступною, і корисною, і приємною. Саме раннє знайомство з філософією і збільшує шанси на виявлення філософськи обдарованих дітей.

Яка користь дитині і суспільству з виявлення такого обдарування філософією? Дійсно, нерідко філософами стають в результаті важких особистих втрат. Як от Будда Гаутама: поки не побачив у один день хвору, потім стару, потім мертву людину, нібито і не думав філософувати – але саме філософування допомогло йому утриматися від бажання вкоротити собі віку у ситуації нестерпного жаху перед обличчям невідворотності власного тілесного занепаду. Те, що згодом Будда знайшов ще й власний релігійний шлях – вже дещо інша історія. Головне, що саме філософія утримала його від фатального і трагічного вчинку у найкритичніший момент. Але чи побажаємо ми таке душевне «щеплення», яке Будда отримав у 18 років, дитині у 6 років? Зовсім ні. Дитина не стане «обдарованою» завдяки такому знанню, а швидше зазнає глибокої психологічної травми, можливо навіть незворотної. Однак, якщо знайомити дитину з основами критичного мислення, виховувати в ній вільну, самостійно мислячу особистість – від цього виграє і сама дитина, і суспільство. Краще буде формуватися власна ціннісно-мотиваційна основа як для навчання, так і для активної творчої суспільної позиції особистості. Дитина краще усвідомлювати надійні і гідні шляхи для здобуття особистого щастя. Ось у чому переваги грамотного раннього філософського навчання.

На шляху такого навчання завжди стоять не лише численні перешкоди, але й розмаїті ризики і виклики. Щоби успішно їх подолати, не лише дитині, але майже кожній дорослій людині на перших порах потрібен надійний порадник з філософських питань. Саме так – порадник, а не ментор, який прийматиме рішення за самого свого підопічного. Таким порадником має бути для дитини спеціальний вчитель, якого ще належить підготувати. У молодших і середніх класах не обов'язково це має бути професійний філософ – швидше це має бути педагог, який отримав достатню і правильно продуману і добре організовану філософську освіту. А от для старшої школи це вже мають бути спеціальні філософські шкільні предмети і вчитель з філософською освітою – цілком достатньо, щоби він мав диплом бакалавра філософії. Крім того, слід заохочувати додаткове, понаднормове, хоча й факультативне вивчення філософії

– у спеціальних гуртках, інших різних формах позашкільної освіти, а краще, для дітей, які наполегливо цікавляться філософією, – у таких форматах, як Мала академія наук України.

Тут ми підходимо до самої суті питання філософської обдарованості. Мала академія наук дає можливість не просто виявити іскри таланту підлітка, а надає йому чи їй можливість проявити себе творчо, здійснити власне, нехай і невеличке, філософське дослідження. Мій власний досвід роботи з філософськи обдарованими дітьми у якості експерта, який оцінює ці роботи на конкурсі, тобто уже на завершальній стадії проявлення їхнього потенційного таланту, надає підстави стверджувати, що це найкращий етап для виявлення і розвитку філософської обдарованості. З одного боку, підліток ще має доволі відкрите бачення світу і легко сприймає практично необмежені способи позиціонування себе у ньому. З іншого боку, він ще відносно легко може коригувати власні переконання під впливом дружньої і дбайливої поради наставника.

Талан бути філософом – далеко не те, що здобувається завдяки опануванню філософською кваліфікацією. Можна бути грамотним філософом, чітко розрізняти філософські проблеми і оцінювати отримувані їхні рішення, але при цьому не мати філософського чуття, тобто бути мінімально здатним до прийняття власних творчих і піонерних філософських рішень. Можна вміти оцінювати чужу філософську концепцію, однак не вміти створювати власну. А щоб створювати оригінальну філософську концепцію не потрібна філософська освіта, а потрібен саме філософський талант. Хоча він якраз може бути як подарунком долі, так і її прокляттям: адже нерідко простіше жити у щасливому невіданні, аніж мати фатум Еклезіаста мати великі печалі від великих знань. Втім, яким би для особистості не був її філософський талант (щасливим чи фатальним), для суспільства він завжди є благом: філософ – найкращий суддя і прогнозист, критик і рецензент, а якщо вірити Платону – ще й правитель. Одним словом, ще багато чого іншого філософ робить чи не краще за інших – а саме там, де потрібні творче, незашорене мислення і здатність до прийняття сміливих, інколи несподіваних, але стратегічно правильних рішень. Однак, філософська освіта все ж вкрай потрібна і тому, хто має філософський талант – для того, щоби краще сформулювати, краще захистити і краще впровадити створену власну концепцію.

Таким чином, філософськи обдаровані підлітки і без спеціальної освіти можуть проявити свій філософський талант, однак спеціальна філософська освіта для дітей надає змогу виявити цей талант у значно більшій кількості дітей, дати цьому таланту належний початковий розвиток і краще спрямування, зробити обдарованих дітей більш щасливими, а суспільство – більш успішним завдяки суспільному застосуванню їхніх яскравих здібностей.